

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1А, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, [e-mail: arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 830

Дата: 21.08.2020 г.

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ
НА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

по тълкувателно дело №1 / 2020 г.

УВАЖАЕМИ ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

С Разпореждане на Председателя на ВКС от 06.03.2020 г. е образувано тълкувателно дело № 1/2020 г. по описа на Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на ВКС.

На основание чл. 129, ал. 4 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) излагам на вниманието Ви становище по поставените за тълкуване въпроси, предмет на образуваното тълкувателно дело № 1/2020 г. по описа на ОСТК на ВКС.

1. По първия поставен въпрос:

По какъв ред се прекратява еднолично търговско дружество с ограничена отговорност при смърт на едноличния собственик на капитала и управител на дружеството и бездействие на наследниците му?

1.1. Противоречива практика, мотивирала предложението за тълкувателно решение:

По въпроса е налице противоречива съдебна практика на състави на ВКС, постановена по реда на чл. 292 и чл.274, ал.3 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК).

В *определение № 302 от 28.06.2018 г. по ч.т.д. № 1280/2018 г.* състав на Първо търговско отделение приема, че при настъпила смърт на едноличния собственик на капитала и управител на едноличното дружество с ограничена отговорност, то следва да бъде прекратено с иск на прокурора по чл.155, т.3 от Търговския закон (ТЗ).

Различно становище е застъпил състав на Първо търговско отделение с *Решение № 732/21.06.2019 г. по т.д. № 2413/2018 г.*, приемайки, че предявеният от прокурора иск по чл.155, т.3 ТЗ при наличие на същите обстоятелства е недопустим, защото дружеството се е прекратило по право.

1.2. Становище по поставения въпрос:

Висшият адвокатски съвет намира за правилно второто становище, според което при настъпила смърт на едноличния собственик на капитала и управител на едноличното дружество с ограничена отговорност и осъществяване на уредените в чл.157, ал.1 ТЗ юридически факти – липса на уговорка в учредителния акт, която да урежда друго и непродължаване на дейността от наследниците, иск по чл.155, т.3 ТЗ е недопустим, защото в хипотезата на чл.157, ал.1 ТЗ дружеството се прекратява по право.

Съображенията ни за това са следните:

Съгласно чл.157, ал.1 ТЗ ако едноличният собственик на капитала на еднолично дружество с ограничена отговорност е физическо лице, дружеството се прекратява със смъртта му, освен ако в дружествения договор е предвидено друго или наследниците поискат да продължат дейността – чл. 157, ал. 1 ТЗ.

Грамотическото тълкуване на разпоредбата на ал.1 на чл.157 ТЗ е основание за извода, че в този случай дружеството се прекратява по право поради липсата на правоприменик на едноличния собственик на капитала. Същият извод се налага и с оглед систематическото тълкуване на ал.1 и 2 на чл.157, ал.1 ТЗ, от което е видно, че прекратяването на юридическото лице, което е едноличен собственик на капитала на еднолично дружество с ограничена отговорност, също прекратява по право едноличното дружество. В подобен смисъл е и правилото на чл.93, т.4 ТЗ, въпреки че в тази хипотеза прекратяването по право на събирателното дружество е свързано с личната връзка между съдружника в събирателното дружество, а не с липсата на правоприменик на единствения съдружник.

Основанието за прекратяване на дружеството по чл.157, ал.1 ТЗ се прилага независимо дали дружеството има управител, който да поиска вписване на прекратяването в търговския регистър или не – законът не провежда никакво разграничение в този смисъл. Юридическият факт, който води до прекратяване на дружеството, касае правосубектността на съдружника, а не на управителя. Няма нито законова, нито логическа причина да се приеме, че при осъществяване на юридически факт с едни и същи елементи – смърт на единствения съдружник, липса на уговорка в учредителния акт и бездействие на наследниците, които не са поискали да продължат дейността, при наличие на жив управител дружеството се прекратява по право, а в случай на смърт на управителя – по силата на конститутивно съдебно решение по чл.155, т.3 или чл.154, ал.1, т.5 ТЗ.

При това, основанието по чл.157, ал.3, от една страна, и това по чл.155, т.3 ТЗ (и чл.154, ал.1, т.5 ТЗ), от друга страна, са различни. Доколкото представлява интензивна намеса в частноправни отношения, процесуалната легитимация на прокурора да иска прекратяването на търговско дружество следва да бъде изрично уредена, а такава уредба в случаите по чл.157, ал.3 ТЗ не е приета.

Липсата на легитимиран заявител, който да поиска вписване на прекратяването на дружеството, следва да се разреши чрез прилагане по аналогия на чл.60а, т.2 ТЗ – легитимирани следва да са наследниците на едноличния собственик на капитала. При тяхно бездействие или при отказ от наследство легитимация следва да се признае на други лица по аналогия от § 5а, ал.2 във връзка с §5, ал.2 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на закона за търговския регистър¹ - кредитор, държавен орган или орган на местното самоуправление.

2. По втория поставен въпрос:

Допустим ли е иск по чл.74, ал.1 ТЗ за отмяна на решение на общото събрание на съдружниците в ООД за освобождаване на управител, ако по предходна точка от дневния ред е прието решение за изключване на управителя като съдружник?

2.1. Противоречива практика, мотивирала предложението за тълкувателно решение:

По въпроса е налице противоречие в практиката на ВКС по чл.292 и чл.274, ал.3 ГПК.

Според едното становище, изразено в *Решение № 251/06.03.2018 г. по т.д. № 593/2017 г. на ПТО* искът е недопустим, тъй като решението, с което е освободен съдружникът, е породило спрямо дружеството незабавно

¹ Обн. ДВ, бр.99 от 2012 г.

действие и той не може по реда на чл.74, ал.1 ТЗ да оспори освобождаването си като управител.

Според другото становище, съдържащо се в *Определение № 264/11.05.2018 г. по ч.т..д. № 829/2018 г. на II ТО*, такъв иск е допустим поради наличието на обусловеност на решенията на общото събрание на дружеството за освобождаването на изключения съдружник като управител и за избора на нов управител от решението за изключване на съдружника, доколкото обратното становище обезсмисля интереса от защита срещу решението за изключването на съдружника.

2.2. Становище по поставения въпрос:

Висшият адвокатски съвет намира за правилно становището, че иск по чл.74, ал.1 ТЗ за отмяна на решение на общото събрание на съдружниците в ООД за освобождаване на управител, е допустим, независимо че по предходна точка от дневния ред е прието решение за изключване на управителя като съдружник.

Съображенията ни за това са следните:

От една страна, обратното разбиране обезсмисля интереса на изключения съдружник от защита срещу решението за изключването му. Решенията на общото събрание, които се приемат след решението за изключването на съдружник, също могат да засягат членствените му права, поради което изключваният съдружник следва да може да ги оспорва по исков ред – например ако изключеният съдружник е имал блокираща квота и не би могло да бъде сменен като управител без негово съгласие, освен ако бъде изключен, при увеличаване на капитала, преобразуване, приемане на нов дружествен договор и т.н.

Вън от това, това разбиране следва да бъде подкрепено и защото съгласно чл.140, ал.4 ТЗ вписването на изключването на съдружник има конститутивно действие.

Не може да бъде споделена практиката, съгласно която действието на решението на общото за изключване на съдружник имала незабавно действие в отношенията между съдружниците и между тях и дружеството, а уреденият в чл.140, ал.4 ТЗ конститутивен ефект на вписването бил по отношение на третите лица.

Редакцията на ал.4 на чл.140 ТЗ не обосновава граматически твърдението за подобно разбиране – смисълът на разпоредбата е, че решението, съответно обстоятелството поражда правен ефект след вписването.

Виждането за някакво ограничено конститутивно действие на вписването по чл.140, ал.4 ТЗ не може да бъде подкрепено, защото то няма никаква легална опора. Единственото конститутивно действие, уредено от закона, е това, при което обстоятелството се обективира едва след вписването – чл.7, ал.2 от Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите

лица с нестопанска цел (ЗТРРЮЛНЦ). Липсва правна норма, която да урежда конститутивно действие само за третите лица (независимо дали са добросъвестни или не). Алинея 4 на чл.140 ТЗ също не предвижда подобна последица – напротив, както вече се посочи, тя изрично разпорежда, че съответните обстоятелства имат действие след вписването.

Оспорваната практика противоречи на понятието за конститутивно действие, което е еднозначно, и в този смисъл и на първия и втория закон на формалната логика, защото ако вписването е конститутивно, то следва да има сила за всички лица, независимо дали са трети за търговеца или не. Когато законът урежда последиците от вписването за третите лица, той има предвид само оповестителните вписвания – чл.7, ал.1 и 2 ЗТРРЮЛНЦ.

Конститутивните вписвания създават сигурност и еднозначност относно момента, в който вписаните обстоятелства пораждаат правни последици, без значение дали се касае за търговеца и лица, които не са трети, или за третите лица. Друго тяхно достойнство е, че отстраняват дуализма в последиците от оповестителните вписвания в зависимост от това дали третите лица са добросъвестни (тогава за тях са известни и осъществили се само вписваните обстоятелства) или недобросъвестни (за които от значение са обективиралите се, но невписани обстоятелства).

3. По третия поставен въпрос:

Приложима ли е санкцията по чл.126 ТЗ по отношение на съдружник за действия, визирани в чл.126, ал.3, т. 1 – 3 ТЗ, но извършени от него в качеството му на управител или отговорността му може да бъде реализирана само по реда на чл.145 ТЗ?

3.1. Противоречива практика, мотивирала предложението за тълкувателно решение:

По въпроса е налице противоречива съдебна практика на състави на ВКС, постановена по реда на чл. 292 ГПК.

Според едното разбиране, застъпено в *Решение № 56/08.09.2010 г. по т.д. № 472/2009 г. на II ТО* и *Решение № 196/22.11.2013 г. по т.д. № 665/2012 г. на II ТО*, отговорността на управителя е различна от отговорността на съдружниците и при наличие на предпоставките по чл.126, ал.3, т.1-3 ТЗ приложим е само редът по чл.145 ТЗ по отношение на него.

Обратното становище, според което санкцията по чл.126 ТЗ е приложима и спрямо управителя, който е съдружник в дружеството с ограничена отговорност, е застъпено в *Решение № 5/05.02.2016 г. по т.д. № 3583/2014 г. на II ТО*.

3.2. Становище по поставения въпрос:

Висшият адвокатски съвет намира за правилно становището, според което за действия по чл.126, ал.3, т. 1 или 3 ТЗ, извършени от

управителя, който е и съдружник, последният може да бъде изключен като съдружник от дружеството, ако нарушенията едновременно осъществяват фактическия състав на отговорността по чл.145 ТЗ и на основанията за изключване по чл.126, ал.3, т.1 или 3 ТЗ.

Съображенията ни за това са следните:

Съгласно чл.126, ал.4 и чл.126, ал.3, т.2 ТЗ съдружниците са длъжни да изпълняват решенията на общото събрание. Касае се само до онези решения, които засягат членствените задължения – например задължението за допълнителна вноска. Затова съдружникът, който е и управител, не може да наруши това свое членствено задължение в качеството си на управител.

За нарушения на задълженията на управителя съдружникът може да бъде освободен като управител и да бъде изключен като съдружник, ако тези нарушения могат да се квалифицират като неоказване на съдействие за дейността на дружеството (чл.126, ал.3, т.1 ТЗ), или като действие против интересите на дружеството (чл.126, ал.3, т.3 ТЗ)². Отговорността на управителя по чл.145 ТЗ и изключването на съдружника са два различни института с различни функции. Отговорността на управителя има обезщетителна функция за понесените от дружеството вреди, причинени от нарушения на управителя, докато изключването на съдружника цели да освободи дружественото предприятие от съдружник, чието поведение е несъвместимо с членствените му задължения. Ако нарушенията едновременно осъществяват фактическия състав на отговорността по чл.145 ТЗ и на основанията за изключване по чл.126, ал.3, т.1 или 3 ТЗ, те могат да се кумулират. Съдружникът, който е и управител, не е освободен от членствените си задължения да съдейства за осъществяване дейността на дружеството и да не действа против неговите интереси. Напротив, съществуването на тези задължения и опасността от изключване при нарушаването им е гаранция, че и като управител съдружникът ще се ръководи от дружествените интереси и ще способства за постигането им.

В практиката на ВКС се приема, че съдружникът може да бъде изключен заради неизпълнение на задълженията си по договорно правоотношение с дружеството (например като подизпълнител), ако това неизпълнение едновременно е нарушение по чл.126, ал.1, т.1 или 3 ТЗ – вж. *Решение № 35/28.03.2005 г. по т.д. № 430/2004 г. на II ТО, Решение № 3/19.02.2010 г. по т.д. № 482/2009 г. на I ТО*. По аргумент за по-силното основание съдружникът следва да може да бъде изключен за неизпълнение на задълженията си като управител, ако поведението му попада под хипотезите на чл.126, ал.3, т. 1 или 3 ТЗ.

4. По четвъртия поставен въпрос:

² Така Колев, Н. Изключване на съдружник от ООД. С: Сиела, 2016, с.77-79, Вж. също Бобатинов, М., Калайджиев, А. Коментар на Търговския закон. Дружество с ограничена отговорност. Акционерно дружество. С: Феней, с.1998, с.100.

Кой орган на дружеството с ограничена отговорност е легитимиран да получи уведомлението на управителя за заличаването му по реда на чл.141, ал.5 ТЗ?

Становище по поставения въпрос:

Висшият адвокатски съвет намира за правилно становището, според което е достатъчно уведомлението за заличаването на управителя по реда на чл.141, ал.5 ТЗ да бъде получено от дружеството, независимо дали чрез орган на дружеството или по друг начин.

Съображенията ни за това са следните:

Съгласно чл.141, ал.5 ТЗ управителят може да поиска да бъде заличен от търговския регистър с писмено уведомление до дружеството.

Законът не предвижда, че уведомлението трябва да бъде с адресат определен орган на дружеството с ограничена отговорност. Това е така, защото адресат на уведомлението е самото дружество. Правоотношението, което физическото лице, избрано за управител, иска да прекрати и което се означава в литературата като органно или организационно³, е правоотношение със страни дружеството и физическото лице, а не физическото лице и (друг) орган на дружеството (най-малкото защото органите не са правосубектни). Независимо че подобно адресиране няма да бъде коректно, доколкото органът, който избира управителя и го освобождава от длъжност, е общото събрание на съдружниците – чл.137, ал.1, т.5 ТЗ, уведомлението следва да може да породи действие и в този случай.

За да породи действие, уведомлението трябва да бъде получено от дружеството. Това разбиране се основава на общата за гражданското и търговското право теория, че, освен ако е уредено друго, едностранните изявления (едностранните сделки), каквото е и уведомлението на управителя за заличаването му от търговския регистър, чрез което физическото лице, избрано за управител, упражнява преобразуващото си право да прекрати органното (организационно) правоотношение, пораждат действие от момента на получаването на изявлението от неговия адресат⁴ – чл.14, ал.1 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).

Достатъчно е уведомлението на управителя да бъде получено от дружеството на адреса му на управление, който е вписан в търговския регистър. Уведомлението ще има действие и ако се получи на адреса за кореспонденция, посочен от дружеството в търговската му кореспонденция и интернет страницата си – чл.13 ТЗ. Не е необходимо получаване на изявлението на управителя по чл.141, ал.5 ТЗ от страна на точно определен

³ Вж. Герджиков, О. Коментар на Търговския закон. Книга втора. Чл.113-157. С: Алиена, 1994, с.525. Вж. също Даскалов, В. Имуществена отговорност на управителя за вреди, причинени на дружеството. С: Сиела, 2019, с.222-223

⁴ Вж. Павлова, М. Гражданско право. Обща част. С: Софи-Р, 2002, с.458.

орган на дружеството с ограничена отговорност – например общото събрание на съдружниците или негов представител.

Получаването (доставянето) на уведомлението е въпрос на факт – поставяне в пощенска кутия на дружеството на адреса на управление или адреса за кореспонденция, получаване от служител на дружеството. То може да бъде доказвано с всички доказателствени средства, допустими в регистърното производство – писмо с обратна разписка, нотариална покана.

Възможно е уведомлението да е съставено като електронен документ. Електронната форма има значението на писмена форма – чл.3, ал.2 от Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги (ЗЕДЕУУ). Когато дружеството е посочило електронен адрес в търговския регистър, то се е съгласило да получава изявления в електронна форма - чл.5 от ЗЕДЕУУ. В такъв случай потвърждаване на получаването на електронното уведомление по чл.141, ал.5 ТЗ не е необходимо, за да се смята, че е получено от адресата, освен ако страните са уговорили друго – чл.8, ал.1 ЗЕДЕУУ. Електронното уведомление е получено с постъпването му в посочения от дружеството електронен адрес – чл.10, ал.1 ЗЕДЕУУ.

Уведомлението по чл.141, ал.5 ТЗ няма да породи действие, ако се получи от един или повече съдружници, защото те не са страни по органното правоотношение, освен ако съдружникът поеме задължение да достави уведомлението на дружеството и изпълни това задължение.

5. По петия поставен въпрос:

Легитимиран ли е напускащият по реда на чл.125, ал.2 ТЗ съдружник сам да заяви за вписване в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ТРРЮЛНЦ) прекратяване на участието му в дружеството с ограничена отговорност в случай на бездействие на органите на дружеството по приемане на решение за освободените му дялове и вписване на промяната в ТРРЮЛНЦ?

Становище по поставения въпрос

Висшият адвокатски съвет намира, че напускащият по реда на чл.125, ал.2 ТЗ съдружник е легитимиран сам да заяви за вписване в ТРРЮЛНЦ на прекратяване на участието му в дружеството с ограничена отговорност в случай на бездействие на органите на дружеството по вписване на промяната в ТРРЮЛНЦ.

Принципът на автономия на волята, който лежи в основата на дружественото право, е основание за уреждане в полза на всеки съдружник в дружество с ограничена отговорност на преобразуващо право, чието упражняване води до прекратяване на членственото му правоотношение – чл.125, ал.2 ТЗ. Правото се упражнява с едностранно изявление, адресирано до дружеството, наречено от законодателя „предизвестие“. Предизвестиято трябва да бъде писмено, като формата е за действителност. Достатъчна е

простата писмена форма. Предизвестие то трябва да се получи от дружеството, т.е. да пристигне на адреса му на управление най-малко три месеца преди датата на прекратяването.

Членственото правоотношение се прекратява с изтичането на срока за предизвестие. Вписването на прекратяването на членството в търговския регистър има оповестително действие.

Напусналият съдружник не е активно легитимиран да подаде заявление за заличаването си като съдружник в търговския регистър. Той има обаче интерес да бъде заличен от регистъра, защото за третите добросъвестни лица съдружникът продължава да има това качество – чл.7, ал.1, чл.10, ал.1 ЗТРРЮЛНЦ, а то може да поражда неблагоприятни за него последици – например да е пречка да: бъде член на друго дружество или кооперация; бъде член на управителен орган на друго дружество или кооперация; да заема публична длъжност – чл.41, ал.1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация; да бъде съдия, прокурор или следовател – чл.195, ал.1, т.3 от Закона за съдебната власт; да упражнява професия или дейност и т.н. Затова ако органите на дружеството с ограничена отговорност бездействат и не поискат заличаването му в търговския регистър в сроковете по чл.6, ал.1 от ЗТРРЮЛНЦ, по аналогия от чл.141, ал.5 ТЗ следва да се приеме, че напусналият съдружник е активно легитимиран да поиска вписване на промяната в търговския регистър.

Прекратяването на членственото правоотношение поражда различни правни последици, една от които касае капитала на дружеството. Това е така, защото между дружествения и „поетия“ от съдружника дял от капитала е налице двупосочна зависимост – не може да съществува членствено правоотношение, ако съдружникът не е „поел“ дял от капитала, и обратно – не може да има дял от капитала, на който не съответства членствено правоотношение, т.е. който не е „поет“ от определен съдружник. Зависимостта между дела и дружествения дял налага, когато членственото правоотношение на съдружник се прекрати, да се уредят и последиците, касаещи капитала и съответстващите му членствени права – чл.121, ал.2 ТЗ. Компетентно е общото събрание на съдружниците. Необходимо е също да се измени дружественият договор, за което също следва да се приеме решение от общото събрание на съдружниците – чл.137, ал.1, т.1 ТЗ.

Напусналият съдружник не може да приеме решенията на общото събрание на съдружниците, свързани с капитала и дружествения договор.

Доколкото изменението на капитала и дружествения договор са последици, а не елемент от юридическия факт на напускането, вписването на тези обстоятелства и обявяването на изменения дружествен договор могат да бъдат извършени след вписване на прекратяване членственото правоотношение на напусналия съдружник. Затова той няма интерес и не е легитимиран да заяви вписване на променените обстоятелства и обявяване на актуалния дружествен договор.

6. По шестия поставен въпрос:

Какви са правомощията на съда при обжалване на отказ по чл.25, ал.5 ЗТРРЮЛНЦ в хипотезата на липса на указания по чл.22, ал.5 ЗТРРЮЛНЦ от длъжностното лице по регистрацията?

Становище на Висшия адвокатски съвет по поставения за тълкуване въпрос.

Съгласно т. 7 от Тълкувателно постановление № 2/2014 от 19.05.2015 г., ОСГК на ВКС, и Първа и Втора колегия на ВАС, регистърното производство е особено производство, в което длъжностното лице по регистрацията е длъжно да извърши предварителна проверка за спазване на предвидените в ЗТРРЮЛНЦ изисквания относно формата на представените документи и съответствието им с материалния закон. Производството е охранително - едностранно и безспорно, целящо да осигури съдебно съдействие на търговци и клонове на чуждестранни търговци за вписване на подлежащи на вписване обстоятелства и за обявяване на подлежащи на обявяване актове.

Предвиденият контрол за законосъобразност на постановения отказ в чл.25, ал.4 ЗТРРЮЛНЦ е гражданскоправен. Съдът разглежда жалбата еднолично, в закрито заседание, по реда на глава XXI от ГПК „Обжалване на определенията”, а неговия акт подлежи на обжалване в 7-дневен срок пред съответния апелативен съд, чието решение е окончателно. Контролът е идентичен с този за охранителните актове.

Основните характеристики на охранителното производство са, че съдът е длъжен да реши сам въпроса по жалбата, която може да се основава и на нови факти и правоотношения, като съдът може да събира нови доказателства както за фактите и правоотношенията, на които се основава заявлението, така и за фактите и правоотношенията, на които се основава жалбата, ако прецени, че те са допустими и относими. В тази връзка съдът е компетентен да даде указания за прилагане на документите, които се изискват по закон, или за заплащане на дължимата държавна такса, ако длъжностното лице по регистрацията не е дало указания по чл.22, ал.5 ЗТРРЮЛНЦ. Текстът на разпоредбата, установяваща правилото, че при отмяна на отказа съдът постановява решение, с което дава задължителни указания на агенцията да извърши исканото вписване, заличаване или обявяване, не е прецизен. При отмяната на отказ в регистърното производство съдът сам постановява исканото вписване, заличаване или обявяване, а Агенцията по вписванията изпълнява само функцията на пазител на регистъра, като е длъжна да пренесе съответните данни от акта на съда в електронната база данни на съответното място в съответния вид, като по този начин осъществява фактическия състав на вписването, заличаването или обявяването. Не може да съществува разлика между положението на съда, когато изпраща свои актове, въз основа

на които се извършва вписване, заличаване или обявяване по реда на чл.14 ЗТРРЮЛНЦ, и когато отменя отказ и постановява извършването на вписване, заличаване или обявяване по реда на чл.25, ал.5 ЗТРРЮЛНЦ.

7. По седмия поставен въпрос:

Допустимо ли е вписване в ТРРЮЛНЦ на разпоредителна сделка с дружествени дялове по реда на чл.129 ТЗ при наличие на вписан заповор или при невписани предходни продажби? Отрицателната предпоставка по чл.129, ал.1, предл. 2 ТЗ приложима ли е при прехвърляне на дялове между съдружници?

Становище по поставения въпрос:

Висшият адвокатски съвет счита, че на поставените въпроси следва да се отговори в следния смисъл:

Допустимо е вписване в ТРРЮЛНЦ на разпоредителна сделка с дружествени дялове по реда на чл.129 ТЗ при наличие на вписан заповор.

Когато има невписани предходни продажби, вписването на разпоредителната сделка следва да се извърши след произнасянето на длъжностното лице по регистрацията относно тези продажби, при положение че е постъпило заявление за вписването им преди постъпването на искането за вписването на разпоредителната сделка. В случай че е поставен отказ за вписване на предходна продажба и отказът е обжалван, вписването на разпоредителната сделка следва да се извърши след влизане в сила на решението на съда, с което отказът се уважава, а ако съдът отмени отказа – след вписването в ТРРЮЛНЦ на предходната продажба.

Отрицателната предпоставка по чл.129, ал.1, предл. 2 ТЗ не е приложима при прехвърляне на дялове между съдружници.

Съображенията ни за това са следните:

7.1. Традиционно в процесуалната доктрина у нас при действието на ГПК и ГПК от 1952 г. (отм.) заповорът, налаган както в хода на самостоятелно обезпечително производство, така и в хода на образувано изпълнително производство, е възприеман като обезпечителна мярка, която има за цел да забрани на длъжника да се разпорежда правно със заповорените дружествени дялове и по този начин да съхранят те в патримониума на длъжника и да гарантират възможност на вискателя да се удовлетвори от тях.

ГПК урежда действието на заповора по отношение на лицето, спрямо което се налага (длъжник по изпълнението/ответник по обезпечения иск) – чл. 451 ГПК, по отношение на лицето, в чиято полза се налага (вискател по изпълнението/ищец по обезпечения иск) – чл. 452 ГПК, и по отношение на третите лица, вписали актове след налагане на заповора – чл. 453 ГПК.

С налагане на запора на длъжника се забранява да се разпорежда с дружествения дял – чл. 451 ГПК.

Понеже на длъжника е забранено да се разпорежда със запорирания дружествен дял, извършените от длъжника след вписването на запора в ТРРЮЛНЦ разпоредителни действия, както и извършените от длъжника преди вписването в ТРРЮЛНЦ, но невписани в ТРРЮЛНЦ разпоредителни действия, са обявени от закона за относително недействителни и непротивопоставими на вискателя по запора и присъединените кредитори (чл. 452, ал. 1 и чл.453 вр. 517, ал.1 ГПК).

По този начин действащият ГПК осигурява възможност принудителното изпълнение да приключи успешно по отношение на запорирания дружествен дял чрез неговото осребряване в същото изпълнително производство, в което запорът е наложен, независимо че дружествените дялове са прехвърлени на трето лице или върху тях е учреден залог.

При това положение следва да се приеме, че е допустимо вписване в ТРРЮЛНЦ на разпоредителна сделка с дружествени дялове по реда на чол.129 ТЗ при наличие на вписан запор.

7.2. Що се касае до наличието на невписани предходни продажби, вписването на разпоредителната сделка следва да се извърши след произнасянето на длъжностното лице по регистрацията относно тези продажби, при положение че е постъпило заявление за вписването им преди постъпването на заявлението за вписването на разпоредителната сделка. В случай че е поставен отказ за вписване на предходна продажба и отказът е обжалван, вписването на разпоредителната сделка следва да се извърши след влизане в сила на решението на съда, с което отказът се уважава, а ако съдът отмени отказа – след вписването в ТРРЮЛНЦ на предходната продажба. Когато за предходна продажба не е подадено заявление за вписване или е подадено заявление за вписване след постъпването на заявлението за вписването на разпоредителната сделка, вписването на разпоредителната сделка е допустимо.

Този извод се налага с оглед правилото на чл.19, ал.1 ЗТРРЮЛНЦ, което предвижда, че заявленията за вписване, се разглеждат от длъжностно лице по регистрацията по реда на постъпването им, както и от наличието на един и същ инструктивен срок за разглеждане на заявленията по чл.19, ал.2 ЗТРРЮЛНЦ.

Той се потвърждава и с оглед действието на вписването. То поначало има оповестително действие – чл.7, ал.1, изр. ЗТРРЮЛНЦ, и действие на обществено доверие – чл.10, ал.1 ЗТРРЮЛНЦ. Когато дружествените дялове се прехвърлят на лице, което не е съдружник, вписването има конститутивно действие – чл.140, ал.4 ТЗ.

Ако се допусне вписване на последваща разпоредителна сделка с дружествени дялове, нейните последици ще бъдат противопоставими на всички трети добросъвестни лица, включително купувачите по предходните продажби и тя ще има действие за тях, дори и да не е породила действие (чл.7, ал.1, изр.1 и чл.10, ал.1 ЗТРРЮЛНЦ). Когато вписването е конститутивно, сделката ще е породила действие преди извършените предходни продажби. Подобен резултат не може да бъде подкрепен, защото заявителят по предходната продажба е направил всичко зависещо от него за извършване на вписването, като е подал заявление преди заявлението по разпоредителната сделка, и не следва поредността на вписването на сделките да зависи от времето, което е необходимо на длъжностното лице по регистрацията да се произнесе по него.

7.3. Граматическото тълкуване на разпоредбата на чл.1 на чл.129 ТЗ е основание за извода, че тя урежда два различни режима за прехвърлянето на дружествени дялове.

Когато дяловете се прехвърлят между съдружници, достатъчно е да се сключи договор в квалифицираната форма по чл.129, ал.2 ТЗ.

В случай че дружествен дял се прехвърля на лице, което не е съдружник, законът въвежда две допълнителни изисквания.

Първото от тях е, че следва да бъдат спазени изискванията за приемане на нов съдружник – чл.129, ал.1, изр.2 ТЗ. Необходимо е лицето, което желае да стане съдружник, да подаде до дружеството писмена молба, в която да заяви, че приема условията на дружествения договор – 122 ТЗ. Дружеството чрез общото събрание на съдружниците следва да приеме решение за приемане на новия съдружник – чл. 122, чл. 137, ал. 1, т. 2 ТЗ. Решението се приема с квалифицирано мнозинство – повече от 3/4 от капитала – чл. 137, ал. 3 ТЗ. За решението се съставя протокол с нотариално удостоверяване на подписите и съдържанието, освен ако в дружествения договор е предвидена писмена форма – чл.137, ал.4 ТЗ. Това изискване е въведено с оглед значението на личността на съдружниците при дружеството с ограничена отговорност, които имат задължение да оказват съдействие за осъществяване дейността на дружеството – чл.124, чл.126, ал.3, т.1 ТЗ. Затова, когато за съдружник се приема трето лице, то трябва да бъде „одобрено“ от общото събрание на съдружниците. Личният характер на членственото правоотношение на съдружника в дружество с ограничена отговорност е причина наследяването на дружествен дял поначало не е свободно.

Със Закон за изменение и допълнение на ТЗ⁵ изр.2 на ал. 1 на чл.129 ТЗ беше допълнено, като беше въведено допълнително ограничение при прехвърляне на дружествен дял на лице, което не е съдружник – за да се извърши такова прехвърляне, е необходимо да бъдат изплатени изискуеми

---

⁵ Обн., ДВ, бр. 102 от 2017 г.

трудови възнаграждения, обезщетения и задължителни осигурителни вноски на работниците и служителите, включително и на работниците и служителите, трудовите правоотношения с които са прекратени до три години преди прехвърлянето на дружествения дял. Това допълнително изискване трудно може да бъде обяснено. Уреждането му вероятно почива на съображението да се избегне прехвърлянето на дружествени дялове на трети лица, които са безимотни. Изискването почива на погрешната представа, че съдружниците в дружество с ограничена отговорност отговарят за заплащане на задължения за трудови възнаграждения, обезщетения и осигурителни вноски. Съдружниците в дружество с ограничена отговорност нямат подобно задължение. Те са правни субекти, различни от дружеството-юридическо лице, в което са членове. Съдружниците имат имущество, което е различно от имуществото на дружеството. Те не са страни по трудовите правоотношения между дружеството и неговите работници и служители, нито имат задължения за заплащане на трудови възнаграждения, обезщетения и осигурителни вноски. Въвеждането му задължава съдружниците със закон да изплащат чужди дългове, без да е налице каквато и да е връзка между тези задължения и съдружниците и да се дерогира принципът за ограничената отговорност на съдружниците в дружеството с ограничена отговорност, който е присъщ на развитите съвременни правни системи. Ако има непогасени задължения, не съдружниците, а дружеството трябва да ги изпълни.

Изводът, че ограниченията на изр.2 на ал.1 на чл.129 ТЗ не се прилагат при сделки между съдружници, се потвърждава от систематическото тълкуване на чл.1 и 2 на чл.129 ТЗ – ал.2 изисква при вписване в търговския регистър да се представя декларация по образец от управителя и праводателя за липса на неизплатени задължения по ал.1. Наличието на такива задължения съгласно ал.1 е правно релевантно само при прехвърляне на членствено правоотношение на лице, което не е съдружник, но не и при сделка между съдружници. Ако дружествен дял се прехвърля на лица, които вече са съдружници, сделката не следва да бъдат одобрявана от общото събрание, защото правоприемниците вече са членове на дружеството, т.е. останалите съдружници са се съгласили с тяхната личност. Тяхното имуществено състояние няма да се промени от придобиването на допълнителни дружествени дялове, поради което няма да се отрази на заплащането на трудови възнаграждения, обезщетения и осигурителни вноски на работниците и служителите на дружеството.

8. По осмия поставен въпрос:

Допустимо ли е по реда на чл.25 ЗТРРЮЛНЦ да бъдат обжалвани други актове на длъжностно лице по регистрацията, отразени в електронните регистри, извън отказите, постановени по подадени заявления за вписване, заличаване или обявяване на актове?

Становище на Висшия адвокатски съвет по поставения за тълкуване въпрос.

ЗТТРЮЛНЦ не урежда възможност за обжалване на други актове на длъжностното лице по регистрацията, включително актовете, отразени в електронните регистри – чл.22, ал.5 ЗТТРЮЛНЦ извън отказите, постановени по подадени заявления за вписване, заличаване или обявяване на актове. Това разрешение не е случайно.

То е израз на разбирането на законодателя, че заявителят, предвид охранителния характер на регистърното производство, има интерес да обжалва само отказа за вписване, заличаване или обявяване.

От друга страна, актовете, отразени в електронните регистри (чл.22, ал.5 ЗТТРЮЛНЦ) имат междинен и несамостоятелен характер, те са актове по движението на регистърното производство, поради което обжалването им ще се извърши чрез обжалването на крайния акт – отказа за вписване, заличаване или обявяване.

Недопустимостта да бъдат обжалвани актове на длъжностното лице по регистрацията извън отказите може да бъде обоснована и с установения в чл.2а, т. 4 ЗТТРЮЛНЦ принцип за бързина и процесуална икономия на дейността по регистрацията, чийто израз е тя. Ускоряването на производството по регистрацията е важен фактор за стабилизирането на търговския оборот, тъй като както търговците, така и третите лица са заинтересувани от вписването, обявяването и заличаването да се извършват в кратък срок. Възможността за обжалване на други актове извън отказите ще забави регистърното производство.

Разбирането за недопустимост на обжалването на актове извън отказите се подкрепя и от реда, по който се извършва обжалването – този за обжалване на определенията в исковия процес – чл.25, ал.4 ЗТТРЮЛНЦ, а актовете, отразени в регистри, извън отказите, нито преграждат понататъшното развитие на производството, нито е предвидено в закона, че подлежат на обжалване – арг. от чл.274, ал.1, т.1 и 2 ГПК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА